

Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu

Emine AKYÜZ

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1547

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 295

Kitap Adı: Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu

Book Title: The Position of Religion in Today's Mother-Daughter Relationships

ISBN: 978-625-5536-08-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255536082

Yazar | Author: Emine AKYÜZ | orcid.org/0000-0003-4939-2060

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 383

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JHBZ | Din Sosyolojisi | Sociology of religion

BISAC: REL108000 | Din / Sosyoloji | Religion / Sociology

THEMA: JBFH | Din Sosyolojisi | Sociology of religion

LC: BL60 | Din ve Toplum | Religion and sociology

Atf Bilgisi | Cite as: Akyüz, Emine. *Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu*.

Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu

Emine AKYÜZ

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Emine Akyüz

20 Kasım 1981 tarihinde Trabzon ilinin Yomra ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlkokulu Yomra/Tepeköy İlkokulunda tamamladıktan sonra, orta ve lise eğitimini Trabzon İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesinde almıştır. 2009 yılında 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği bölümünde başladığı lisans eğitimini, yatay geçiş yaparak Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesine tamamlamıştır. 2013 yılında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak mezun olmuştur. 2013 yılında Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak göreve başlamış olan Akyüz, 2016 yılında öğretmen olarak Rize/Merkez'e atanmış, 2021 yılından itibaren de bir devlet okulunda Müdür Yardımcısı olarak görevine devam etmektedir. Akyüz, 2024 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında "Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu" başlıklı teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Evli olan Emine Akyüz'ün Ufuk Taha, Yasir Erdem ve Yusuf Asaf adlarında üç oğlu bulunmaktadır.

He was born on November 20, 1981 in Yomra district of Trabzon province. After completing primary school in Yomra/Tepeköy Primary School, he completed his secondary and high school education in Trabzon Imam Hatip Secondary School and High School. In 2009, he started his undergraduate education at 19 Mayıs University, Faculty of Education, Department of Religious Culture and Moral Knowledge Teaching and completed his undergraduate education by transferring to Dicle University, Faculty of Theology. In 2013, he graduated as a Religious Culture and Moral Knowledge teacher. In 2013, Akyüz started working as a Religious Culture and Ethics teacher in Ergani district of Diyarbakır, was appointed as a teacher to Rize/Merkez in 2016, and has been working as an assistant principal in a public school since 2021. Akyüz completed her master's degree at Recep Tayyip Erdoğan University Institute of Postgraduate Education, Department of Philosophy and Religious Sciences in 2024 with her thesis titled "The Position of Religion in Today's Mother Daughter Relations". Emine Akyüz is married and has three sons, Ufuk Taha, Yasir Erdem and Yusuf Asaf.

Kitap Hakkında

Günümüz Anne Kız İlişkilerinde Dinin Konumu

Modernleşmenin etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de insanların hayatında anlamlı değişimler yaşanmaktadır. Dinî ve kültürel değerlerde, dindar ve muhafazakâr ailelerin dini algılayış ve yaşayış biçimlerinde kırılmalar gerçekleşmektedir. Buradan hareketle çalışmamızın kavramsal çerçevesinde Türkiye’deki ailelerin değişimini ve bu değişimin sebeplerini ele aldık. Çalışmanın amacı, Türkiye’de ulusal düzeyde yaşanan toplumsal değişimlerin, Rize ilindeki aileler ile onların kızları arasındaki ilişkilerde, dinî algılayış ve yaşayış biçimlerine nasıl etki ettiğini ortaya çıkarmaktır. Çalışma, karşılaştırma yapma gayesiyle, 11 anne ve onların 13 kızıyla, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda Rize ilindeki muhafazakâr/dindar anlayışın genel anlamda modernleşmeye direnç gösterdiği anlaşılmıştır. Buna rağmen annelerin günlük yaşamlarında, muhafazakâr/dindar tutum sergilemelerinin yanında modernleşmenin izleri de görülmektedir. Annelerin kızları için ise annelerinden daha modern bir din anlayışıyla yaşamlarına şekil verdikleri, dinin hayatlarında olmadığı bir sekülerleşme değil de dinin etkisinin azaldığı, kamusal alan bireysel alana indiği bir sekülerleşmeden bahsedebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi; günümüz anneleri ve onların kızları; sekülerleşme; modernleşme; toplumsal değişim

About the Book

The Position of Religion in Today's Mother-Daughter Relationships

Under the influence of modernisation, significant changes are taking place in people's lives in Turkey as in the whole world. There are ruptures in religious and cultural values, in the way religious and conservative families perceive and live religion. The aim of the study is to reveal how the social changes experienced at the national level in Turkey affect the ways of perceiving and living religion in the relationships between families and their daughters in Rize province. In order to make a comparison, the study was conducted with 11 mothers and their 13 daughters using a semi-structured interview form. As a result of the research, it was understood that the conservative/religious understanding in Rize province generally resists modernisation. Nevertheless, in the daily lives of mothers, traces of modernisation can be seen in addition to their conservative/religious attitudes. For the daughters of the mothers, they shape their lives with a more modern understanding of religion than their mothers; we can talk about a secularisation in which the influence of religion decreases and descends from the public to the individual sphere, rather than a secularisation in which religion is not in their lives

Keywords: Sociology of religion; contemporary mothers and their daughters; secularisation; modernisation; social change

ÖN SÖZ

“Günümüz anneleri ve onların kızları” uzun zamandır dikkatimi çeken bir konuydu. Özellikle muhafazakâr demokrat olduğunu savunan bir yönetim zamanında melez bir tipolojiye sahip ailelerin her geçen gün artması beni bu meseleyi araştırmaya yönlendirdi. Örneklem grubunu Rize ilinden seçmemin nedeni ise muhafazakâr/dindar bir şehir olduğuyla ilgili genel kanaattir. Bu doğrultuda, günümüz anne kız ilişkilerinde dinin konumu; annelerle kızlarının dinî kimlik profilleri, dinî tutum ve davranışları, modernleşme karşısında dinî algılayış ve yaşayış biçimleri ve Rize ili özelinde yaşanan toplumsal değişim ve bu değişimin nedenleri, araştırmanın temelini oluşturdu. Rize’deki muhafazakâr/dindar yapının yaşadığı kırılmaların, anneler ve onların kızları üzerinden incelenmesi, din sosyolojisi alanında önemli veriler ortaya koyacak ve literatüre katkı sağlayacaktır.

Giriş ve dört ana bölümden oluşan araştırmamızın birinci bölümünde muhafazakârlık sekülerlik bağlamında Türkiye’de ailenin değişimi, muhafazakâr aile gençlerinin kimlik arayışı ve seküler kültürle etkileşim nedenleri ele alınmıştır. İkinci bölüm araştırmanın metodolojisini içermektedir.

Üçüncü bölümde, birinci bölümde oluşturulan kavramsal çerçeve, alan çalışmasıyla desteklenerek anneler ve kızlarından oluşan bir grup ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler üzerinden tematik bir şekilde sunulmaktadır. Bu bölümde, Rize ilinde yaşayan günümüz annelerinin ve kızlarının günlük yaşamlarında ve birbirleriyle olan iletişimlerinde dinin rolü, karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Çalışmanın verilerinin özetlenerek önerilerin sunulduğu değerlendirme ve sonuç bölümüyle de çalışmamız son bulmaktadır.

Bu çalışmayı hazırlama sürecimin bütün aşamalarında fikirleriyle ve engin tecrübeleriyle bakış açımı derinleştiren, akademik desteğini hiç esirgemeyen, sabır göstererek süreci tamamlamamı sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Erol Sungur'a teşekkür ediyor ve saygılarımı sunuyorum. Aynı zamanda tez izleme komitesinde bulunan ve çalışmaya katkı sunan Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim KÖSE ve Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman YALÇI hocalarıma şükranlarımı sunarım. Beraber çıktığımız bu yolda yardımlarını esirgemeyen, sorduğum her soruya sabırla cevap veren yüksek lisans arkadaşlarım Nisa ÖZTÜRK'e ve Sümeyye BİRİNCİ'ye müteşekkirim. Ayrıca görüşmeyi kabul edip araştırmama katkı sağlayan katılımcılarıma minnettarım.

Son olarak bu uzun ve zorlu yolculukta bana arkadaşlık eden, her türlü fedakârlığı yapan aileme; öncelikle beni her zaman destekleyen eşim Davut AKYÜZ'e, bu süreçte istemeyerek de olsa ihmal ettiğim çocuklarım Ufuk Taha, Yasir Erdem ve Yusuf Asafa; bütün öğrenim hayatımda yanımda olan annem Şadıman AKGÜL ve babam Halil İbrahim AKGÜL'e sonsuz teşekkürler.

Emine AKYÜZ
Rize 2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
KISALTMALAR	13
TABLOLAR LİSTESİ.....	14
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	27
1.1. Muhafazakârlık Sekülerlik Bağlamında Türkiye’de Ailenin Değişim Süreci	27
1.1.1. Günümüzde Dindar Aile ve Muhafazakâr Aile.....	27
1.1.2. Günümüzde Seküler Aile Yapısı	29
1.1.3. Muhafazakâr Görünümlü Sekülerlik ve Seküler Görünümlü Muhafazakârlık Neyi İfade Etmektedir?	31
1.2. Günümüzde Muhafazakâr Aile Gençlerinin Kimlik Arayışı ve Seküler Kültürle Etkileşimleri.....	35
1.2.1. Dinî Kimlik ve Seküler Kimlik	35
1.2.2. Muhafazakâr Gençlerin Kimlik Arayışı ve Seküler Kültürden Etkilenme Nedenleri	37
1.2.2.1. Modernleşmenin Sosyal Hayata Etkileri.....	38
1.2.2.1.1. Köy Hayatından Kent Hayatına Geçiş: Uyum Süreci--	39
1.2.2.1.2. Bilimsel ve Teknolojik Gelişmeler.....	44
1.2.2.1.2.1. Kitle İletişim Araçlarının Yaygınlaşması.....	45
1.2.2.1.2.2. TV Dizilerinin ve Sinema Filmlerinin Gençlere Perspektif Sunması	47
1.2.2.1.2.3. Sosyal Medya Platformlarının Çoğalması	49
1.2.2.1.2.4. Dinin ve Dinî Kurumların Etkisinin Azalması.....	51
1.2.2.2. Ekonomik ve Eğitimsel Nedenler	53
1.2.2.2.1. Ekonomik ve Kültürel Sermayedeki Artış	55
1.2.2.2.1.1. Ekonomik ve Kültürel Açından Toplumun Gençlere Karşı Hâlihazırdaki Yaklaşımı	59
1.2.2.2.1.2. Ekonomik ve Kültürel Açından Toplumun Kendi Geleneklerini Gençler Üzerinde Görme Arzusu	62

1.2.2.2.1.3. Sekülerleşmenin Görünür Alanı: Muhafazakâr Aile Kızları-----	64
1.2.2.2.1.3.1. Muhafazakâr Kadının Kamusal Alanda Var Olma Çabası-----	66
1.2.2.2.1.3.1.1. Muhafazakâr Aile Kızlarının Giyim Tercihleri-----	69
1.2.2.2.1.3.1.2. Modanın Muhafazakâr Aile Kızlarının Duygularına ve Eylemlerine Etkisi-----	72
1.2.2.2.1.3.2. Muhafazakâr Kadın ve Serbest Zaman Etkinlikleri-----	75
1.2.2.3. Siyasi İktidarın Muhafazakâr Ailelerin ve Kızlarının Üzerindeki Etkisi-----	79
1.2.2.3.1. Yasaklardan Özgürlüğe: Bugünkü Gençlerin Dünkü Anneleri-----	82
1.2.2.4. Gelenekselden Moderne Yeniden Üretilen Dindarlık Biçimleri-----	85
1.2.2.4.1. Seküler Dindarlık*-----	88
1.2.2.4.2. Vicdana İndirgenen Dindarlık-----	90
1.2.2.4.2.1. Dinin Kolektif Şuurdan Bireysel Şuura Evrilmesi: Özelleşen Din-----	92
1.2.2.4.3. Tüketime Bağlı Değişen Dindarlık-----	95

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ -----	99
2.1. Araştırmanın Yöntemi-----	99
2.1.1. Araştırma Modeli-----	100
2.1.2. Araştırma Grubu-----	100
2.1.3. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi-----	102
2.1.4. Geçerlik ve Güvenirlik-----	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR -----	105
3.1. Muhafazakâr Aileler ve Kendi Kızlarının Dinî Pratikler Bağlamında Karşılaştırılması-----	105
3.1.1. Günümüz Annelerinin ve Kendi Kızlarının Dinî Kimlik Profilleri-----	105
3.1.1.1. Annelerin ve Kızlarının Dinî Kimlik Algısı: “Ben Kimim?” ¹⁰⁷	

3.1.1.2. Annelere Göre Kızları Kızlara Göre Anneleri: “Sen Kimsin?”	118
3.1.1.3. Annelerin ve Kızlarının Dinî Kimlik Açısından Farklılıklarının Sebepleri	125
3.1.1.3.1. Dinin İnanç Boyutu: Günümüz Annelerinin İnançlı Kızları	126
3.1.1.3.2. Dinin İbadet Boyutu: Dinî Kimliklerin İbadetlerin Yapılma/Yapılmama Durumuna Göre İfade Edilişi	136
3.1.1.3.3. Annelerin ve Kızlarının Dinî Kimliklerini Tesettür ve Mahremiyet Üzerinden Yorumlamaları	144
3.1.1.3.4. Dinin Ahlak ve Duygu Boyutu: Annelerin ve Kendi Kızlarının Dinî Kimliklerini Dinin Ahlak ve Duygu Boyutu Üzerinden Yorumlamaları	152
3.1.2. Günümüz Annelerinin ve Kendi Kızlarının Dinî Konulara Yaklaşımları	156
3.1.2.1. Annelerin ve Kendi Kızlarının Dinî Bilgi Edinimi: Sorgulamayan Annelerin Sorguladığını Söyleyen Kızları	156
3.1.2.2. Annelerin ve Kendi Kızlarının Birbirlerinden Etkilenme Süreçleri	163
3.1.2.2.1. Dinî Kimliklerinin Birbirlerinin Gündelik Hayatına Etkileri	164
3.1.2.2.2. Ailelerin Dinî Anlayışı Karşısında Kızlarının Bireysel Tercihleri	169
3.1.2.3. Gençlerin Gözünden Büyüklerin Büyüklerin Gözünden Gençlerin Hataları	173
3.1.2.4. Anneler ve Kızları Arasındaki Çatışmalar	187
3.1.2.4.1. Giyim Kuşam Tercihleri	188
3.1.2.4.2. İbadetler	201
3.1.2.4.3. Ahlak	206
3.1.2.4.4. Siyaset	210
3.1.2.4.5. Makyaj	217
3.1.2.4.6. Serbest Zaman Etkinlikleri	219
3.1.2.4.7. Kadın Erkek İlişkilerine Karşı Tutumları	236
3.1.3. Annelerin ve Kızlarının Tıp Alanındaki Gelişmelere Bakışları: Beden Politikaları	242
3.1.3.1. Dinin Yasaklarına Bilimin Modern Çözümleri	242

3.1.3.1.1. “Taşıyıcı Annelik Zinadır Haramdır” “Fayda Sağlıyorsa Mutluluktur” -----	243
3.1.3.1.2. “Organ Nakli Hayat Kurtarır Ama Ya ...?” -----	250
3.1.3.1.3. Estetik: Din mi Güzellik mi Sağlık mı?-----	255
3.1.3.1.4. “Cinsiyet Değiştirme Günahtır” -----	261
3.1.4. Annelerin ve Kızlarının Günlük Hayatlarında İbadetlerin Yeri-----	262
3.1.4.1. “Namazımı Kılarım Orucumu Tutarım Kur’an’ımı Okurum” -----	263
3.1.4.2. Geleneksel Dindar Annelerin Alaca Dindar Kızları -----	270
3.1.4.3. Günlük Hayatta Dua Ritüelleri -----	271
3.1.4.4. “İbadetler Kendim İçin Bugün Allah İçin Ne Yaptım?”---	277
3.1.5. Annelerin ve Kızlarının Dinî ve Günlük Konularda Karşılaştıkları Problemleri Çözme Pratikleri -----	278
3.1.5.1. Dinî Problemlere Yaklaşımları-----	278
3.1.5.2. Gündelik Problemlere Yaklaşımları-----	284
3.1.6. Günümüz Annelerinin ve Kendi Kızlarının Rol Modelleri-----	292
3.1.7. Annelere ve Kızlarına Göre Rize’deki Muhafazakârlık/Dindarlık Algısı -----	300
3.1.7.1. “Muhafazakârlar Dindarlar”-----	302
3.1.7.2. “Muhafazakâr Değiller Dindar Değiller” -----	310
3.1.7.3. “Dindar Değiller Ama Muhafazakârlar” -----	317
3.1.8. Annelere ve Kızlarına Göre Rize’deki Toplumsal Değişimin Sebepleri-----	321
3.1.8.1. Kitle İletişim Araçlarının Yaygınlaşması-----	322
3.1.8.1.1. Sosyal Medya Platformları-----	323
3.1.8.1.2. Televizyon -----	331
3.1.8.2. Üniversitenin Etkisi-----	335
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ -----	343
KAYNAKÇA -----	355
EKLER -----	373
DİZİN -----	381

KISALTMALAR

- AKP : Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP : Anavatan Partisi
AVM : Alış veriş merkezi
bk. : Bakanız
çev. : Çeviren
ed. : Editör
İHL : İmam Hatip Lisesi
İHO : İmam Hatip Ortaokulu
MSP : Milli Selamet Partisi
RTÜK : Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TDK : Türk Dil Kurumu
TİAK : Televizyon İzleme Araştırmaları Anonim Şirketi
TKDF : Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu
TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TV : Televizyon
UNFPA : Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
vb. : ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd. : ve devamı; ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri -----	102
Tablo 2. Annelerin ve Kızlarının Dinî Kimlik Tercihleri-----	109
Tablo 3. Annelerin ve Kızlarının Birbirlerini Gördükleri Dinî Kimlik İfadeleri-----	118